

Konferencia „Energetická politika EÚ a energetická bezpečnosť strednej Európy“

Bratislava, 23 November 2015

Dobrý deň, dámy a páni,

- Som rád, že môžem byť dnes prítomný osobne na **9. výročnej stredoeurópskej energetickej konferencii**. Toto fórum je už tradične dôkazom toho, ako Slovensko a moje rodné mesto Bratislava vnášajú do energetickej politiky strategické myšlienky a za účasti aj medzinárodných predstaviteľov a expertov tak zastáva významné miesto v európskej agende.

- Napriek turbulentným časom cez ktoré Európska únia momentálne prechádza sa nám darí naplňať akčný plán pre realizáciu energetickej únie v súlade so stanoveným harmonogramom.

- K budovaniu Energetickej únie sme pristúpili novým spôsobom, snažili sme sa pokryť túto problematiku komplexne, lebo donedávna, keď sme sa rozprávali o energetike, bolo to vždy o tom, ako energiu vyrobíme, ako ju prepravíme, ako sa spotrebuje a koľko za ňu zaplatíme.

- Dá sa povedať, že do tejto diskusie boli nedostatočne zapojené také aspekty ako sú klimatické zmeny, ako je podpora obnoviteľných zdrojov, ako je rôzna politika finančných

subvencií pre rôzne druhy energií, ktorá nám často krát veľmi predražuje ceny energií v Európe, na čo sa sťažujú ako podnikatelia, tak aj bežní spotrebitelia.

- Preto sme sa rozhodli, že musíme Energetickú úniu vybudovať **na piatich základných pilieroch**, začínajúc **energetickou bezpečnosťou**, pokračujúc cez **dobudovanie jednotného trhu s energiami v EÚ**, ktorý je stále fragmentovaný, pretože nám chýbajú prepájače, interkonektory, používame rôzne metodológie na úrovni regulátorov, aby sme našu **klimatickú politiku prepojili s dekarbonizačnými cieľmi** naj nákladovo efektívnejším spôsobom, a aby sme oveľa viac využívali **energetickú efektívnosť a inovatívne myšlienky**, ktoré nám prinášajú vedci a malé inovatívne firmy, ktoré v EÚ máme.

- Začali sme prvým balíčkom opatrení, ktoré sme prijali toto leto.

- Boli zamerané hlavne **na reformu obchodovania s emisnými povolenkami** a obsahovali takisto aj úpravu nariadení ohľadom energetickej efektívnosti pre elektrické spotrebiče a naštartovali sme aj diskusiu o tom, ako by sme mali kompletne reformovať a vytvoriť **nový dizajn pre obchodovanie s elektrinou**.

- Po dlhých mesiacoch trojstranných rokovaní medzi Ruskom, Ukrajinou a EÚ, ktoré som viedol za Európsku komisiu som

veľmi rád, že sa nám podarilo 25. septembra dosiahnuť dohodu, ktorá má zabezpečiť spoľahlivé dodávky ruského plynu na Ukrajinu a tým zároveň aj zabezpečiť **bezpečnosť tranzitu plynu do EÚ do konca marca 2016.**

- Nová skupina pre plynárenské prepojenia v strednej a juhovýchodnej Európe (CESEC), ktorú som inicioval má zvýšiť množstvo prepojovacích vedení v uvedenom regióne v situácii, ktorá nastala po zrušení projektu South Stream.

- Práce pokračujú aj na našej prvej dodávke plynu z Azerbajdžanu do Európy v roku 2020 v objeme 10 miliárd m³ ročne prostredníctvom transanatólskeho a transjadranského plynovodu.

- Naším kľúčovým nástrojom plnej integrácie pobaltských krajín do Európy bude zrevidovaný plán prepojenia baltského trhu s energiou (BEMIP). Minulý mesiac sme podpísali dohodu o plynovodnom prepojení medzi Poľskom a Litvou (GIPL).

- Moje európske energetické turné potvrdilo významnú podporu Energetickej únii. Od mája som navštívil 22 členských krajín, aby som diskutoval o energetickej únii so širokým spektrom dotknutých subjektov. Je zrejmé, že členské štáty majú rôzne záujmy v oblasti energetiky – napríklad krajiny strednej a východnej Európy kladú dôraz na bezpečnosť dodávok plynu, krajiny západnej Európy očakávajú, že Únia sa stane motorom

klimatických zmien a energetickej efektívnosti. Pobaltské štáty, Španielsko a Portugalsko zase zdôrazňujú požiadavku vytvorenia skutočného vnútorného trhu s energiami, čo vyplýva z ich nedostatočného energetického prepojenia s ostatnými európskymi krajinami.

- Minulý týždeň v stredu som predstavil **prvú Správu o stave energetickej únii**, v ktorej mapujeme opatrenia, ktoré sa nám podarilo už prijať za posledných deväť mesiacov. Správa načrtáva aj zásadné otázky, ktoré si budú vyžadovať politickú pozornosť v roku 2016.

- V prvom rade chce EÚ aj naďalej zohrávať významnú úlohu pri prechode na nízkouhlíkové hospodárstvo. Tento prechod by mal byť **sociálne spravodlivý a zameraný na záujmy spotrebiteľov**. No a nakoniec EÚ chce brať ohľad aj na súčasné geopolitické problémy, napätie medzi Ruskom a Ukrajinou, pretrvávajúce nízke ceny ropy na svetových trhoch, či nová perspektíva vzťahov s Iránom, ktoré za jeden rok nezmiznú, a EÚ sa tomu bude musieť prispôbiť.

- Súčasťou nového balíka je aj **tzv. cestovná mapa s konkrétnymi opatreniami na implementáciu Energetickej únie**. Je akýmsi vstupom pre diskusiu s členskými krajinami únie, ktoré by EK chcela viesť k tomu, aby už v roku 2017 vypracovali svoje národné energetické a klimatické plány.

- Zároveň s touto správou Komisia prijala aj zoznam **195 kľúčových energetických infraštruktúrnych projektov**, známy ako projekty spoločného záujmu.

- V prípade SR najznámejším príkladom z tohto "*zásobníka projektov*" je návrh na vybudovanie **plynovodu Eastring**, ktorý má ambíciu podporiť regionálnu integráciu a posilniť prepojenia plynových sietí medzi viacerými krajinami. Chcem vyzdvihnúť aj to, že jeho pridanou hodnotou je možnosť obojsmerných dodávok plynu, čím sa zaručí **diverzifikácia dodávok** a posilní sa európske **severo-južné energetické prepojenie**, ktoré nám momentálne v EÚ chýba.

- V prípade jeho postavenia by napríklad Bulharsko mohlo nakúpiť plyn z Nórska, či Česko z Azerbajdžanu.

- Tým, že sa dostal na zoznam, je možné, aby sa jeho promotéri uchádzali o **financovanie štúdie uskutočniteľnosti** z európskych fondov. V nej sa bude tento projekt porovnávať aj s ostatnými konkurenčnými projektmi a zisťovať do akej miery by bol zaujímavý aj pre investorov, keďže všetky projekty si budú musieť nájsť financovanie na základe verejno-súkromných partnerstiev.

- Slovensko je aj v hre o niekoľko projektov v oblasti **regionálneho elektrického prepájania**. Kapacita elektrického prepojenia bola na Slovensku v roku 2014 na úrovni 61 %, čo je

výrazne nad cieľmi na roky 2020 aj 2030, Slovensko však ovplyvňujú kruhové toky elektriny z Nemecka cez Poľsko a Českú republiku. Súčasný stav je poznačený výrazným preťažením na slovensko-maďarskej hranici, aj preto sa medzi projekty spoločného záujmu dostali návrhy na posilnenie elektrického prepojenie novými trasami medzi Gabčíkovom a Gönyű, Rimavskou Sobotou a Sajóvánakou či Veľkými Kapušanmi a Kísvárdou.

- **V roku 2016 by sme chceli položiť na stôl 90 percent** toho, čo sme sľúbili, že v rámci Energetickej únie urobíme. Plánujeme predstaviť **tri veľké balíčky**.

- Prvý sa zameria na všetky návrhy týkajúce sa **bezpečnosti energetických dodávok**. Ide o revízie smerníc o dodávkach zemného plynu, chceme navrhnuť zmeny medzivládnych dohôd (IGA) s cieľom zosúladiť ich s európskymi cieľmi v oblasti bezpečnosti dodávok, plánujeme novú **stratégiu pre dodávky skvapalneného plynu**, ako aj novú **stratégiu pre vykurovanie a chladenie verejných budov**.

- Druhý balíček sa bude týkať **rozpracovania záverov klimatického samitu v Paríži**. Pôjde najmä o redukovanie emisií z oblastí, ktoré nie sú pokryté obchodovaním s emisiami, ako sú doprava, poľnohospodárstvo či energetická efektívnosť budov. Chceme prezentovať **návrh na dekarbonizáciu dopravy**.

- Celé to plánujeme zakončiť jesenným balíčkom, kde hlavným návrhom bude **nový dizajn pre trh s elektrinou a posilnenie právomocí pre Agentúru pre spoluprácu energetických regulátorov (ACER)**.

- Všetky kľúčové návrhy by mali byť predstavené do konca budúceho roka. Aby sme mali dostatok času na negociácie s členskými krajinami, s Európskym parlamentom a aby sme mali silný motivačný faktor pre členské krajiny, aby vypracovali svoje národné energetické a klimatické plány s víziou do roku 2030.

- Je potrebné, aby sme túto víziu mali nielen na európskej, ale aj na národných úrovniach.

- Popísal som v skratke opatrenia, ktoré máme v pláne prijať budúci rok, kde veľmi dôležitú úlohu bude zohrávať už aj **slovenské predsedníctvo** v Rade Európskej únie, ktoré začína 1. júla budúci rok.

- Na záver by som sa chcel dotknúť ešte jednej pomernej citlivej politickej záležitosti s priamym dopadom aj na energetickú bezpečnosť EÚ a tou je avizovaný nový plynovod Nord Stream II.

- Komisia vzala na vedomie dohodu akcionárov o vybudovaní ďalších úsekov tohto plynovodu.

- Musím však jasne povedať, že podobne, ako každý iný plynovod v EÚ, aj tento bude musieť **byť v úplnom súlade s právom EÚ**, najmä s tretím energetickým balíkom, ale aj s pravidlami ochrany životného prostredia, hospodárskej súťaže a verejného obstarávania.

- **Kapacita prepravy plynu** z Ruska je v súčasnosti **len okolo 50%** a už táto úroveň významne presahuje pravdepodobné budúce potreby EÚ v oblasti dodávok. Po dokončení projektu Nord Stream II sa podľa našich odhadov ešte viac zvýši nadbytočná prepravná kapacita z Ruska.

- Chceme zdôrazniť, že Komisia aktívne podporuje, aby Ukrajina bola a zostala stabilnou a spoľahlivou tranzitnou trasou.

- Podporujeme všetky **projekty diverzifikácie**. Ako som už spomenul, začiatkom budúceho roka začneme realizovať stratégiu v oblasti energie, plynu a uskladňovania energie. Bude to nanajvýš dôležité vzhľadom na budúci vývoj v oblasti skvapalneného zemného plynu.

- Podporujeme rozvoj južného koridoru, pretože je zásadné, aby sa transanatólsky a transjadranský plynovod uviedli do prevádzky. Počiatočná kapacita bude iba 10 miliárd metrov kubických, ale v budúcnosti budeme mať potrubia vedúce nielen do Azerbajdžanu, ale aj do Turkmenistanu, a – keď na to budú vhodné podmienky – začneme dovážať iránsky plyn.

- Zaznamenávame nový vývoj v stredomorskej oblasti, pričom hovoríme o značných objemoch plynu. Ide o odhalenie preukázaných zásob plynu v objeme takmer 3 000 miliárd metrov kubických. Existujú aj ďalšie možnosti. Chceme takisto prepojiť Pyrenejský polostrov so strednou Európou; čo umožní tok plynu z Alžírka. To znamená, že v súčasnosti existujú mnohé diverzifikačné projekty.

- **Našou stratégiou je diverzifikácia zdrojov a trás.** Nord Stream II nesleduje tento základný politický cieľ. Naopak, ak by sa vybudoval, nielen že by sa zvýšila **závislosť Európy od jedného dodávateľa**, ale zároveň by sa zvýšila aj závislosť Európy od jednej trasy. Presnejšie, projekt by zredukoval tranzit cez Ukrajinu, sústredil by 80 % dovozu ruského plynu na jednej trase a viedol by k dominantnému postaveniu Gazpromu na nemeckom trhu tým, že by zvýšil trhovú podiel spoločnosti zo 40 % na viac než 60 %.

- Preto z hľadiska súladu s našou európskou energetickou stratégiou pre bezpečnosť dodávok vyvoláva tento projekt vážne pochybnosti. V rovnakom duchu je zásadné zachovať **bezpečný tranzit cez Ukrajinu**, ktorý v súčasnosti predstavuje približne polovicu ruského plynu prichádzajúceho do EÚ.

- V Komisii budeme pokračovať v našom dôslednom posudzovaní projektu Nord stream II, a to najmä s cieľom

zabezpečiť úplné dodržiavanie právnych predpisov o vnútornom trhu s energiou.

- Môžem povedať aj na základe kontaktov, ktoré som mal s nemeckými, ale aj s ruskými partnermi, všetci si uvedomujú a zhodne tvrdia, že **sú pripravení rešpektovať európske právo** a aj z tohto dôvodu sme sa dohodli na tom, že bude najlepšie čím skôr **zorganizovať rokovanie na vysokej expertnej úrovni za účasti EK, nemeckého regulátora**, ktorý bude musieť dohliadať nad tým, aby sa toto európske právo dôsledne uplatňovalo, aby sa navzájom vyjasnili aké sú rámce a podmienky, no a potom bude závisieť od konzorcia, či komerčné rozhodnutie budú chcieť realizovať.

- Treba povedať, že potom ako sa zdvihla vlna kritiky či už zo strany niektorých členských krajín vrátane V4, Európskeho parlamentu, že je to neprijateľné z pohľadu Európskej únie, že zachovanie tranzitu cez Ukrajinu je prioritným záujmom európskych krajín, všetky ekonomické dôsledky, ktoré by to malo pre ekonomiku Ukrajiny, ale takisto aj pre energetickú bezpečnosť v strednej Európe, rétorika sa začína postupne meniť.

- Zaznelo to aj zo strany ruského prezidenta, takisto aj v rozhovore, ktoré som mal nedávno s nemeckým vice kancelárom Gabrielom bolo potvrdené, že si uvedomujú **nutnosť zachovania tranzitu cez Ukrajinu**. Určite to bude

téma, ktorá sa bude ďalej diskutovať, lebo jedna vec je dobrý záujem, alebo politická deklarácia a druhá stránka je to, ako to skutočne právne, ale aj ekonomicky zakotviť, aby sme naozaj mali zagarantované, že tranzit cez Ukrajinu bude pokračovať aj po roku 2019, kedy vyprší tranzitná dohoda.

- Určite bude potrebné rokovať o tom, aké by mali byť napríklad **minimálne prepravné objemy**, aby zachovanie tejto trasy malo význam.

- Určite to bude jedna z podmienok aj preto, aby sa ľahšie získavali financie na renováciu týchto prepravných systémov na Ukrajine.

- Pre mňa by dôkazom toho, že to so zachovaním prepravnej trasy cez Ukrajinu myslíme vážne bolo, aby sa ukrajinské zásobníky, ktoré sú najväčšie v Európe, stali strategickým vkladom do celkovej siete európskej energetickej bezpečnosti, aby sa stali súčasťou európskeho energetického bezpečnostného systému.

- V takom prípade by bolo vidieť to, že plyn k nám prichádza z východu na západ v určitých vopred dohodnutých objemoch, ale takisto, že prúdi aj zo západu na východ vďaka reverznému toku, ktorý umožnilo Slovensko na to, aby sa v týchto strategických zásobníkoch skladoval pre zimné obdobie, alebo pre iné krízové situácie. Objem by sa síce obojsmerne, ale

zachoval a myslím si, že by to vytvorilo oveľa väčšiu atmosféru dôvery.

- Na záver chcem skonštatovať, že na každej ceste po každej európskej krajine, ktorú som navštívil, otázka Nord Streamu II je jedna z prvých, ktorú dostávam, vyvoláva veľké otázky, veľké politické diskusie, preto si myslím, keďže je to tak citlivá téma, je potrebné, aby sa o nej diskutovalo na všetkých úrovniach, od expertnej až po najvyššie politické poschodia.

Záver:

- Krajiny V4, ako aj zvyšok Európy čelia veľkým výzvam, ale riešenia existujú, pokiaľ k nim budeme pristupovať harmonizovane.

- Preto som veľmi rád, že si tak toto Fórum ako aj Česká republika, ktorá momentálne predsedá V4 vybrala energetickú bezpečnosť za jednu z kľúčových tém.

- Spolupráca krajín Vyšehradskej štvorky a ich príspevky k riešeniu európskych výziev sú chvályhodné, pričom jedným z príkladov je **sprístupnenie kapacity spätného toku** zo Slovenska, Poľska a Maďarska na Ukrajinu.

- Krajiny V4 sú spolu príkladom pre regionálnu spoluprácu v celej Európe a práve tieto regionálne sily budú hnacím motorom uskutočnenia energetickej únie na celom kontinente.

- Hoci sme niekedy v pokušení zaradiť tému energetickej bezpečnosti do popredia diskusie o energetike, nezabúdajme, že naším konečným cieľom je zaistiť bezpečné, cenovo dostupné a trvalo udržateľné dodávky energie pre európskych občanov.

- Opatrenia v oblasti energetickej bezpečnosti sú nepochybne súčasťou tohto úsilia, ale zároveň potrebujeme dosiahnuť **plne integrovaný vnútorný trh s energiou**, znížiť spotrebu energie prostredníctvom zvýšenia **energetickej efektívnosti**, **zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov** a čo najskôr inovovať energetický sektor. Iba kombináciou všetkých týchto opatrení zabezpečíme zvýšenie konkurencie, obmedzenie prípadného dominantného postavenia určitých dodávateľov na trhu a zníženie cien.

Ďakujem vám za pozornosť a teším sa na Vaše určite zaujímavé otázky.